

ცნობის ფურცელი

სურათებიანი დამატება

დაბათის № 307.

ხუთშაბათი, 14 აპრილი 1905 წ.

ზაფხულის № 2797.

* *

მ ა ლ ლ ა

ლექსი პროზად

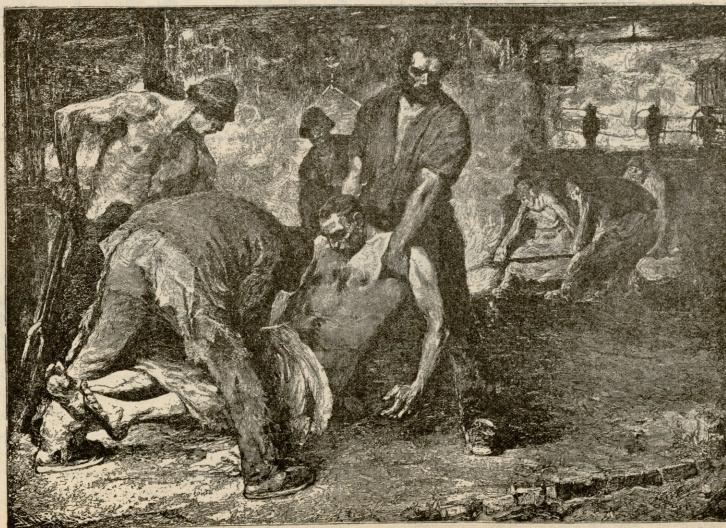
ზღვის ტალღს წაჭეე, ნიავს წენარსა
თუ ქარიშხალსა,—არ ვიცი, არა!
ჩამოქცეულე გულ-სევდიანი
და შენი სახე თვალს მივიფარა.
ერთად ვერძოდით ცხოვრების ზეირთებს,
ხალხის ეგებას, ხალხის ტანჯვა—ჭირს...
მხოლოდ შენ ჰყვები თანამოსაზრედ
ჩემსა იდუმალს კენესა-გასაჭირს.
ახლა ვეღარ გკურდუტ... დაობლებული
თბილი სული, თბილად ვაძალებს
და, რისხვა ჩემს თავს, რადად გიგონებ,
რის მოგონების ნეკრული მწვანე თვალებს.

ზღვის ტალღს წაჭეე, ნიავს წენარსა
თუ ქარიშხალსა,—არ ვიცი, არა!
ჩამოქცეულე გულ-სევდიანი
და შენი სახე თვალს მივიფარა.

ბ. ახოსპირელი.

შენ ხარ მთის წვერზედ, მედიდურად გადსცქერი მთელ
არე-მარეს, უცქერ ზიზღითა ძირს ცოცხლთა სამარეს და
ელოდები, როდის მოვლენ შენი ძმები-ამხნაგები. გრილი
ნიაგი, მთის ნიაგი, საამოდ დამჭრის, ჩიტების კიკიკის, ბულ-
ბულის ვალობას არ აქვს საზღვარი და თან ჩუხჩუხით, სი-
ცოცხლით ისევ ვადმოქუხს წყარო, წყარო საცმარი საცო-
ვრებლად არე-მარესთვის. შენ უცდი მომმეთ, დღისა პატარას,
წამოსულთ ძირიდან ზევით, მაგრამ ჯერ კიდევ ძნელ გზაზედ
მსვლელებს, რომ ამოვიდნენ მაღლა მთის წვერზედ.

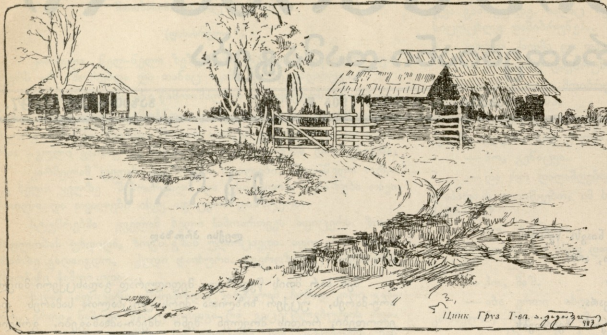
მათი მგზავრობა ხომ მთლიან ბძროლაა, ბრძოლა იღბლისა
გადამწყვეტელი,—ან დამარცხება და ან სიცოცხლე, ტბილი
და სანატრელი. აკი ებრძვიან, თავისა აკლავენ, მაგრამ ქვეი-
თცენ დაბრუნებასა არას დროს არა, არა იზამენ. განზრახ
ბუნება მეტად განრისხდა, უნდა ჩარეკოს ხალხი იქ დაბლა,
მაგრამ ვერ შესძლო, და აი ხალხმა აფერ გორამდე ამოაღწია,
კიდევ ცოტა გზა, მერე იმათაც არა ექნებოთ-რა საშიში, ხელ
ამოვლენ, მოგვებვიან. აი, იმა დროს, როცა შენ ძმებსა ხელ
გაწლილი მიეგებები, კოცნი, იცინი, და აღტაცებით ეღერ-
სები, ვითხარს შენ ვინმე, რომ მე მოკვდი მგზავრობაში

უბედური შემთხვევა ქარხანაში.

გურიის ცხოვრებანი

გურია.—გურჯლის მოსახლეობა.

მთის წვეროსკენა, ნუ მოიწყენ, ნუ შესწუხდები, ნუ დაბრმავდები თავ-მოყვარებით, ნუ ანებიერებ შენს სიყვარულსა მხოლოდ პირადულ შენ სატრფოსადმი, შენის ქვითინით ნუ შეაწყუბებ იმ დაძმებს, რომელნიც მალდა ამოიღენ დიდის წვალბებით. და როცა მორჩე იმათ აღერსას, ნუ დამიფიწყებ მაშინ ნურცა მე; ვამოდ ჩუმაღ წყაროს პირას საღამოს ბინდუნდ, ვაისინე ჩვენი გრძნობა, ჩვენი აღერის, ჩვენი ბრძოლა. მე მოკვდი, მაგრამ ბრძოლაში მოკვდი, ნუ მოიწყენ ჩემო კარგო...

ოჰ ღმერთო, რა სჯობს მთის წვერსა, სადაც არ არის არცა ქაობი, არც დამდგარი დიდი მყარალი ტბა, არც ბაყაყები—წუმებს შვილები, მწვანე მყვიარაო ის საძაგლები, არც მოშხამული სველი ჰაერი, დამპალი მთლადა და მოწამოლოლი, არც წყლის გველები, ხშირი სტუმრები მყარუ წუმპისა, მის-მის ბუტგანაგრებში მიმაღულლები...

ელა შენ წადი, ჩემო ლამაზო, მე ნუ მომიციდი ავად-მყოფსა, სუსტსა და უსულერსა, მხოლოდ იცოდე, რომ უკან მოგდევ, ვფიცე ჩემ სინდის, მით დატანჯულსა, რომ შენთან ერთად ვერ მოდის მალდა, სადავარკო მთის მალდა წვერზედ.

თუმცა მიყვარხარ, მაგრამ არას დროს არ მოელოდე, რომ დაგიშალო წინ სეღა მე შენა. მაშ ვასწინ წინა, რაღას შეჩერდი, ხომ ხედდე ახლა, რომ ნენულებიც შენსკენ მოვიდითა! გაგვიტებ წინა, მოკლე გზითა მთის წვერო გადავებარე! იყოთ ოღრო-ჩოდრო, ბუტგინ-ნაგრები, სალი კლდები, აღმართები და უღამონნი, არ შეუშინდეთ, ამასა გთხოვენ ჩვენი ძმები. თუ სალს კლდეზედ ფეხი დაგიცდეს და სასიკვდილოდ ძირს დაექარო, მოკვდი იმ აზრით, რომ შენს უკანა მრავალი მოდის, შენს მაგივრად; რომ შენ სხეულსა პატრიის ცემათ დავასაფლავებთ

და ზედ წაფიქრო: „რომ მოკვდა გზაზედ წინ მსვლელობისა, გზაზედ სიმართლის, მეგობრობისა.“ შენ არ მოკვდები იმ ქვე-

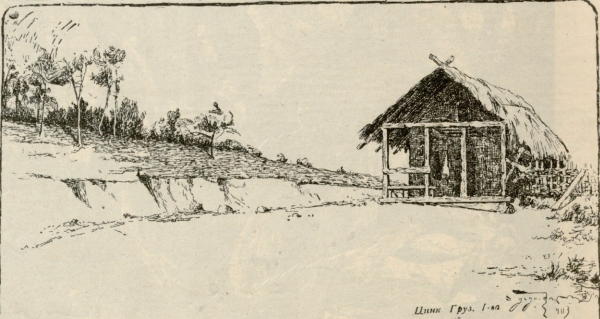
ყნის თვალში ჩვენ თავგანსაცემთ შენს გვეშაერთად და ისტორიაც არ დაგიფიწყებს, ჩავთვლის თამამ წინ სელისა მსხვერპლად. თუ არ დაგინდოს უწყულო უღამონი, ქარბუქი მკაცრად შემოგვებოს, ებრძოლე მასა. არ შეუშინდე არც ელვანქუხოს, მის მიმედ გრგვინვას, თვალ მკრელ სინათლეს, არცა სინდელს ჯოჯობეთურსა, რითაც შეგხედება შენ არე-მარე.

იცოდე მხოლოდ, შენ შეგიძლია, რომ განათო შენ წინ მიდამო და არ დანდო შემთხვევის არა, თუმცა ცეცხვნოს მეტად საამო. და როცა ახვალ იმ მალდა წვერზედ, ჩვენი დროშას ფერადს ააფრთხილებ,

ქარბუქის ზუზუნს გაღმოაყოლებ სიმღერას მედგარს გამარჯებისს, მაშინ შორიდან მიიღებ კოქნას ნამდვილ სიყვარულისას.

ოჰ, ღმერთო ჩემო, რა სჯობს მთის წვერსა, სადაც არ არის არცა ქაობი, არც დამდგარი დიდი მყარალი ტბა, არც ბაყაყები—წუმებს შვილები, მწვანე მყვიარაო ის საძაგლები, არც მოშხამული სველი ჰაერი, დამპალი მთლადა და მოწამოლოლი, არც წყლის გველები, ხშირი სტუმრები მყარლის წუმპისა, მის ბუტგანაგრებში მიმაღულლები...

მყარლის ტბის ლაგს არის მინდარი, ყვავილ-ბაზოხით მთლად აქარგული, წმიდა ჰაერი, გრილი ნიავი სულ სხვა თვისების, ვიდრე დაბლური. ირგვლივ გორაკი, ტყინი ფერდი სულ ჩვენი არის, მართო მებრძოლთა. შუაზედ წყაროა, წმინდა წყარო, მთა და ველს შორის. ის თითქო ვერცხლის ქამარი არის, გარშემორტყმული მთელ ბუნებაზედ, მსახრდოებელი ცხოვარს, მეცნარეთ. ვინც კი ამოვა მალდა გორაზედ, ის ძლიერია და თან წმინდა; არ ჰგავს დაბლობის ამღვრულს ღღეს, გაგებულს ათას სიბინძურითა. ის არის მარდი, ცოცხლად მქტფარე სალს დიდ კლდეზედ, და მო-

გურია.—ძველებური სახლი.

თამაშე მზის-მთვარის სიხვედ ფერად ქეოშთა. ოჰ, ღმერთო, რა სჯობს მალდა ცხოვრებას!

მეტი ნატავილი.

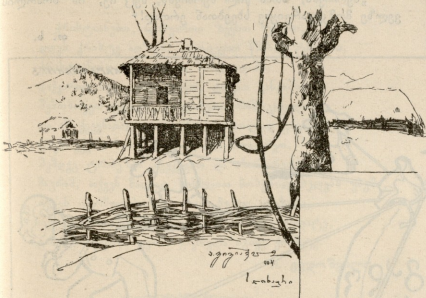

სისხლის ღვრა

ოკ. მირზობი

(ფრანგული)

„იმე თავითვე დამარცხება დავმეცება... ერთხელ კიდევ დაემარცხდით... საღამო ეამი იყო. ბანაკში ვიყავით დაღვრე- შილინი, სვედიანი, მოწყვეტილი. არც საკმელი გვქონდა რაზე... არც დაქრილობის საკაცები გავაჩნდა... არც შე-

გურული სახლი

გურია.—ღამის გასწობა ნაღა

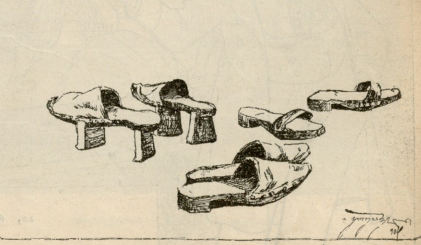
ნი ვიყავით მივშველებოდიოა. ეს რა გვიგონე, წამოვიძახებ, უნდა წავიდეთ და დაქრილები წამოვიყვანოთ, ცოცხლებს ასე ვერ დავაგდებთ... აბა, ვინ გამომეცება-მეთქი? ხმა არავინ გამცა... პოლიკის უფროსს მიუგებრუნდი; ზურგი შემომაქცია. მიღმართე გვერდას; ხმაყ არ გამცა. მაღალ-ხარისხიდან ექიმს ესთხოვე შეწყობა და იმან ეს მითხრა: „სად დავაწინიო?.. არც ლოგინი გავაგინო, ადარც წამლები... ადარც საქი- რურგო იარაღი... სრულებით არაფერი გვაქვს... ასეი დანებებთ, რაც უნდათ, ისა ჰქნანა!..“ ამადო მოველო- დი შავან სამართლიანობას, სიბრალულს, შიშს... ყველანი გულგრილად უუტურბდნენ ყველაფერს, ამიტომ რომ მეგო- ბარნი იყვნენ; ამიტომ რომ ომში იყვნენ; ამიტომ რომ ყვე- ლა ეს უბედურნი როგორც პოლიკის უფროსები, ისე უბრა- ლო ჯარისკაცი, დარწმუნებულნი იყვნენ, ხვალ ჩვენც ასე- თი დღე დავადგებოა.

მე მინც ჩემი არ დავიშალე, და ბევრის ძეხვის შემდეგ, ამ უბრც და გავშვეულ ხაზის შორის, ასიოდე კაცს თავი მოვეუყარე. წავედი... ლამე მეტად შეზენელი იყო... მაშხა- ლებს მოვეუღდე და გზას იმით ვინათებდი... ერთის სათ- თის სიარულის შემდეგ, უმაშხალოდაც შევეცემო სიარული, რადან დაქრილობა ხმაზე ვიგებდით, საითაც უნდა გვევლო... ხანდისხან, ოჩან ცხენით, ზედ წავადგებოდი მოკლულ ადა- მიანთა და ცხენთა კალს... უცბად შევდექი, თითქო დედა- მიწას დაბარა ვინმემ... რკინის გზებით შემომგვლო ორი ხელი წვიგზე, წვიგიდან ბარბაქზე გადავიდა და შიგ ჩააკვდა. ამავე დროს პირი დაავლო წარებს და, რაც ძალიეროდა, კენა დაუწყო, უნდოდა დაფხია, თან ძალსთინი გვიანდა... ჩემს ყვირილზე ჯარის კაცებმა მოიბრინეს; დინახეს დაქრი- ლი კაცი, ჭრივეფხი მოკრილი ჰქონდა და ჩემ ფეხებ ქვეშ იელაკნებოდა საცოდებოდა. ჩემი ფეხები პირიდან ვერას გზით ვერ გაშვებინეს. მეტი გზა არ ჰქონდათ, თავში წაღები და თოჯინა კონდახი დაუშინეს. და მოკლეს... ერთს წუთს გრძელ- დებოდა ეს სურათი... ყველაფერი ჩემის თვალით ვნახე, მაგ- რამ რომ მკითხოთ, ვერ გეტყვით, რა შიში მაშინ მე გამო- ვიარე.

გული მიღონდებოდა, ტვინი მერყეოდა ასეთ ამბების მხანველს... გადასწყვიტე ასეთი სურათი მეტი არ მენახა და სალდათებს თავი ერთად მოვეუყარე. ეელის სხვა და სხვა მხრი- დან განუწყვეტელი მესმოდა გმინვა დაქრილობა. მე კი გულ- ში ვამბობდი: ჩაიღვრნენ, სულ ერთიანად ჩაიღვრნენ-მეთქი. გადასწყვიტე ბანაკში დაებრუნებულეყავე, ამ დროს უცბად მარჯვე- ნა მხრიდან, ყვირილი და ყმული მოგვესმა.

ეს ყვირილი და ყმული უფრო მხეცური, უფრო გულშემახილი იყო ვიდრე უკვე გავგონილი საცოდა- ვობის ხმა დაქრილობა... ჩენდა უნებურად იქითენე გავემართე, სიღდანაც ხმა მოდიოდა... უცბად ჩვენს მაშხალების სამე- ლოვიარო სინათლზე გამოჩნდა ათი, ოცი, ასი, ორასი ში- შველი კაცი. ყველანი ირიცხებოდნენ, ძველოდნენ, ხტოლ-

შა მოვეცემოდა, რომ ცეცხლი დავგენტო... არაფერი გვეონ- და... 25 გარდაუსი სიცივე ხორცის კანს ვვიშვებდა, ვენებ- ში სისხლის მოძრაობას ვვიგრებოდა... უძრავად ვაჩერებას და ჩაიძინებას სიკვდილი უნდა მოჰყოლოდა და მართლაც, იმ და- მეს ბებერი გამოხსალმა წუთისოფელს. წარმოიდგინეთ, თუ შეგძლიათ წარმოადგინოთ ეს საშინელი სურათი: 10,000 კაცი ღომხალივით არეულია ერთმანეთში... ყველანი ჩუმად იყვნენ, ხმას არავინ იღებდა. სულთქმაც კი შეწყვეტილი ჰქონ- დათ, მხოლოდ გაყინულ მიწაზე ყრულ ფეხების ბაკი-ბუკი თუ მოისმოდა... ბანაკში ჩვენზე გვიან მისულებს ამავე მოძქონ- დათ: ყველზე მარჯვენა, მარცხენი, წინ, უკან, ყველაგან, ყველა მხრიდან კენესა, დმული, შველის ხმა გვესმოდა... დაქრილო- თა, საცოდავ დაქრილობა, ღამის სინანელში უპატრონოდა და უშწოდლ დარჩენილ დაქრილობა... მიუჯახლოვდით ზოგი- ერთებს, მაგრამ საკაცე არ გავაჩნდა მისს წამოსაყვანად და თავი დავანებეთო... მა რა უნდა გვექნა? სრულიად უძღურ-

გურია.—ღამის-ფეხს. (ქალბავის სახლში სახმარებელი ფეხსაცმელი)

ნენ... და ამ ხაზის ტანი გაეშვილებინა სწორედ მაშინ, რო- ცა 25 გარდაუსი სიცივე იდგა გარდა... ზოგს გული ჰქონდა

განგებოლი, შედეგებული სისხლი შვად მიჰყინოდა კრილო-
ბაზე... ზოგი მოფოფხვდა, ზოგი ცალის ფეხით მიხტოდა...
ზოგს ხელში რევოლვერი და ხმალი ეჭირა და უვირლით
ჰაერში აქეფდა. ჩვენ იმას საშველად მივდიოდით და ისინი
კი, თითქო მტერი ვყოფილყავით, გვიყვიროდნენ: „არ მო-
გვეკაროთ! არ მოგვეკაროთ!“ ყველანი ქუუაზე იყვნენ შემე-
ღარნი..

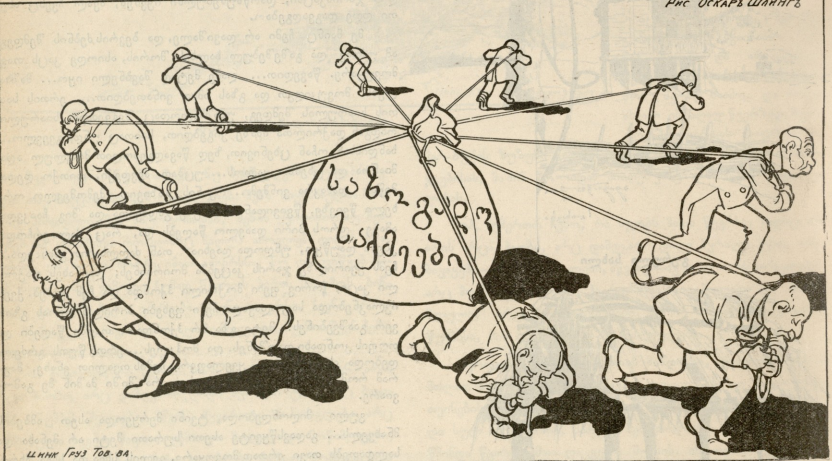
რამდენიმე რევოლვერი დაიკალა... ერთს ჩემს ჯარის-
კაცთაგანს ტყვი მობედა და დაეცა... მეტი ზბა არა მქონდა
და უკან დავიხვიე. რამდენისამე საათის განმავლობაში ჩემი
რაზმი ამ შეშლილია შორი-ახლო მეყენა... ერთხანს კიდევ
ყვიროდნენ, მეგრე თან და თან უკლეს და ბოლოს სულ მის-
წყდა მათი ხმა... სიგის ადღელება დაუცხრა, სიცივე მოე-
რია ყველას. მეორე დღას ყველანი მკედარნი იყვნენ... რაც
ველზე დაქრილები იყვნენ, ცოცხალი ერთი არ გადარჩენილა.

მეორე დღეს მეც დამკრეს... ტყვი მარჯვენა მხარში
მომხედა... რაღაც ზედალ სიკვდილს გადავრჩი, მაგრამ არ
ვიცი კი, როდისმე მოვრჩები, თუ არა... ამ ამბის შემდეგ
სიცოცხლეც არ მინდა, რადგან ჩემი სიცოცხლე საზარლად
მეჩვენება. როგორც დღე, ისე ღამე თვალწინ მიღვა აღამი-
ანის ნაფლეთი, ფეხებში რომ დამბედაუქა და მკებნდა! თვალ-
წინ მიღვა ეს გიყები, ეს შიშველი და გასისხლიანებული სა-
ცოდავი გიყები!.. აღამიანს თუ არ უნახავს, ისე არ შეუძლია
ასეთი სურათი წარმოიდგინოს!... და ხშირად ჩემს თავს ვე-
კითხები: მე თითონ არ გავივლდე და ან უკვე ხომ არ ვარ
გიჟი-მეთქი?...

„მერჩივნა, ათას წილ მერჩივნა, მეც იქ, იმ ბრძოლის
ველზე მომკვლარეიყავ სხვებთან ერთად!“

თ. ს.

რის ოცარქ შანჩის

ს. ს. ს. 1917 წლის 10-ე

რის ოცარქ შანჩის

აო, რა მოსწონთ ტვიღისელებს!

რედაქტორი-კომპოზიტორი ალ. ზ. ჯანადაძე